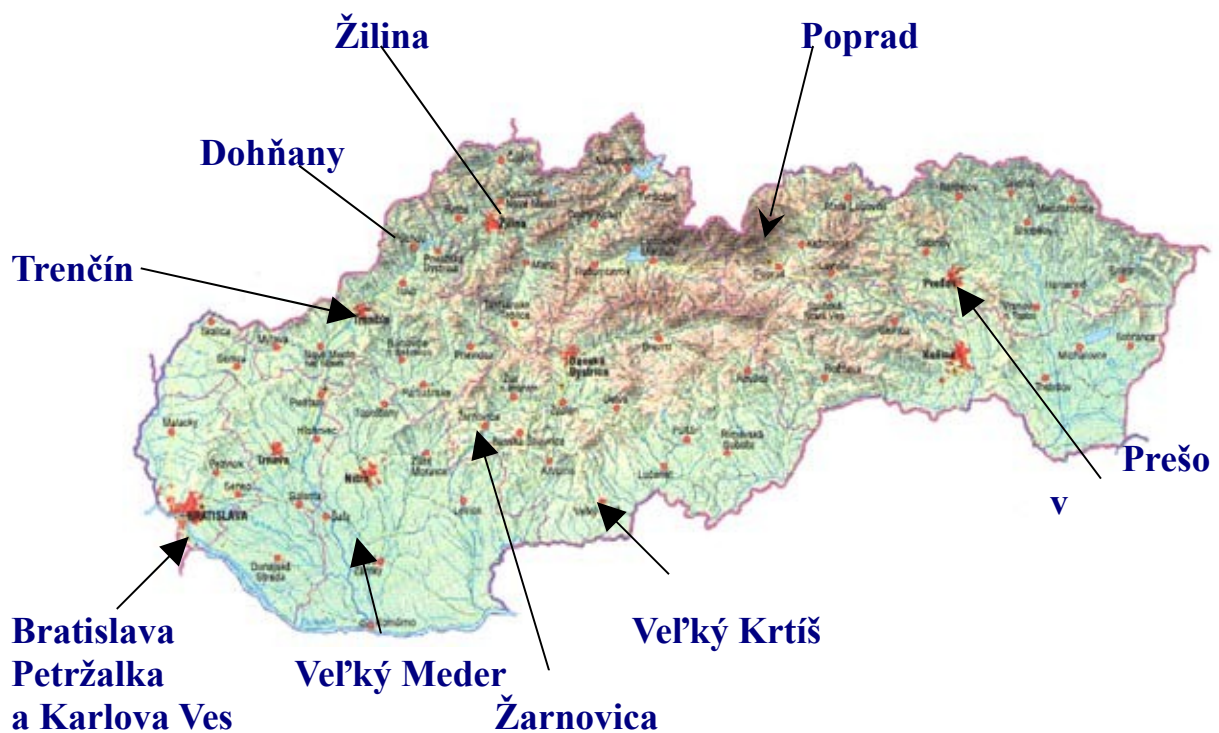

VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV A SAMOSPRÁVA

**Bratislava
2007**

Kto je verejný ochranca práv?

Verejný ochranca práv je nezávislý ústavný orgán Slovenskej republiky, ktorého postavenie a pôsobnosť upravuje Ústava Slovenskej republiky a zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov. Historický prvým verejným ochrancom práv v Slovenskej republike je doc. JUDr. Pavel Kandráč, CSc., ktorý bol Národnou radou Slovenskej republiky opätovne zvolený do funkcie verejného ochrancu práv aj na druhé funkčné obdobie.

V akých prípadoch môže verejný ochranca práv pomôcť?

Pôsobnosť verejného ochrancu práv je daná v prípadoch, ak sú splnené nasledovné podmienky:

- **boli porušené základné práva a slobody** (vymedzené v Ústave SR a medzinárodných dokumentoch),
- **k porušeniu došlo zo strany orgánu verejnej správy**, ktorými sú:
 - orgány štátnej správy (napr. ministerstvá, obvodné a krajské úrady, katastrálne úrady, súdy v prípade zbytočných prietahov v konaní a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu),
 - orgány územnej samosprávy (napr. primátor a mestské zastupiteľstvo, starosta a obecné zastupiteľstvo, predseda a zastupiteľstvo vyššieho územného celku),
 - právnické a fyzické osoby, ktoré podľa osobitného zákona rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy, alebo do práv a povinností fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy inak zasahujú (napr. Všeobecná zdravotná poisťovňa, Spoločná zdravotná poisťovňa, Sociálna poisťovňa).

Verejný ochranca práv nie je oprávnený riešiť spory medzi fyzickými osobami navzájom

Verejný ochranca práv nie je oprávnený zasahovať do rozhodovacej činnosti súdov.

Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa nevzťahuje na Národnú radu Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky, vládu Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, Ústavný súd Slovenskej republiky, spravodajské služby, rozhodovacie právomoci vyšetrovateľov Policajného zboru, prokuratúru, súdy (s výnimkou orgánov riadenia a správy súdov a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu), veci operačnej a mobilizačnej povahy.

Kto a ako môže podať podnet?

Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť **každý** (t. j. všetky fyzické aj právnické osoby), kto sa domnieva, že **boli porušené základné práva a slobody boli porušené orgánom verejnej správy Slovenskej republiky**. Podnet je možné podať **písomne, ústne do zápisnice, telegraficky, telefaxom, alebo elektronickou poštou**.

Z podnetu musí byť zrejmé, **akej veci sa týka, proti ktorému orgánu** verejnej správy smeruje a **čoho sa podávateľ domáha**. V záujme urýchlenia preskúmania podnetu súčasne odporúčame doložiť **kópie** všetkých **dokladov**, ktoré podávateľ podnetu má k dispozícii a ktoré preukazujú jeho tvrdenia. Ak sa podnet netýka osoby, ktorá podáva podnet, je potrebné doložiť i **písomný súhlas dotknutej osoby** na podanie podnetu alebo **písomné plnomocenstvo** vo veci. Podnet, v ktorom podávateľ neuvádza svoje meno, priezvisko a adresu (právnická osoba názov a sídlo) je anonymný podnet. Anonymný podnet nemusí verejný ochranca práv vybavovať.

Verejný ochranca práv v regiónoch Slovenska

Pri svojej činnosti verejný ochranca práv vychádza z princípu, že štát a jeho orgány sú tu pre občana, preto Kancelária verejného ochrancu práv smeruje za občanom a jeho problémami. Hlavným cieľom je, aby sa občan mohol stretnúť s verejným ochrancom práv či právnikmi jeho kancelárie v blízkosti svojho bydliska, aby sa čo najviac občanov mohlo obrátiť na verejného ochrancu práv a jeho kanceláriu. Nie zanedbateľnou motiváciou je aj snaha šetriť občanom čas a finančné prostriedky.

Vďaka dobrej spolupráci verejného ochrancu práv s predstaviteľmi samosprávy i miestnej štátnej správy sa na verejného ochrancu práv sa môžete obrátiť i počas úradných dní v regiónoch Slovenska.

Región	Úradné dni	Spôsob objednávania
Trenčín (Mestský úrad v Trenčíne, Mierové námestie 2, 911 64 Trenčín)	prvá streda v nepárnom mesiaci	prostredníctvom Kancelárie VOP: 02/48287342 02/48287401
Žilina (Úrad Žilinského samosprávneho kraja ul. Komenského 48, 011 09 Žilina)	prvý štvrtok v mesiaci	prostredníctvom Kancelárie VOP: 02/48287342 02/48287401
Žarnovica (Mestský úrad v Žarnovici, Námestie SNP 33, 966 81 Žarnovica)	druhý štvrtok v mesiaci	prostredníctvom Kancelárie VOP: 02/48287401, 02/43634906
Dohňany (Obecný úrad Dohňany, 020 51 Dohňany)	prvá streda každý štvrtý mesiac	prostredníctvom obecného úradu: 042/4710303
Veľký Meder (Mestský úrad Veľký Meder, Komárňanská 9, 93201 Veľký Meder)	druhý utorok v párnom mesiaci	prostredníctvom mestského úradu: 031/5553180
Poprad (Mestský úrad Poprad, Popradské nábrevie 2802/3, 058 42 Poprad)	tretí štvrtok v mesiaci	prostredníctvom Kancelárie VOP: 02/48287401, 02/43634906
Prešov (Mestský úrad Prešov, Hlavná ulica 73, 080 01 Prešov)	tretí piatok v mesiaci	prostredníctvom Kancelárie VOP: 02/48287401, 02/43634906
Veľký Krtíš (Obvodný úrad vo Veľkom Krtíši Nám. A. H. Škultétyho 11 99011 Veľký Krtíš)	druhá streda v nepárnom mesiaci	prostredníctvom Kancelárie VOP: 02/48287401, 02/43634906
Bratislava Petržalka (Mestská časť Bratislava-Petržalka, Osuského 1/a, 851 03, Bratislava)	každý druhý utorok (2x v mesiaci, počnúc od 29. mája 2007)	bez potreby objednania sa vopred info: Kancelária VOP 02/48287401, 02/43634906

Navštíviť nás môžete i v sídle **Kancelárie verejného ochrancu práv na Nevädzovej ulici v Bratislave** - Mestská časť Ružinov, kde zabezpečujeme prijímanie podávateľov podnetov **každý pracovný deň v čase od 08.00 hod. do 16.00 hod. bez potreby objednania sa vopred.**

Niektoré z prípadov, ktoré verejný ochranca práv pomohol vyriešiť vo vzťahu k samospráve:

- vo viacerých prípadoch urýchlil stavebné konanie;
- na podnet verejného ochrancu práv boli odstránené nesprávne postupy orgánov obce pri hlásení obyvateľov na trvalý pobyt;
- na podnet verejného ochrancu práv bolo zrušené všeobecne záväzné nariadenie obce, vydané v rozpore s platnou právnou úpravou v Slovenskej republike;
- vo viacerých prípadoch boli poskytnuté informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám až po zásahu verejného ochrancu práv;
- verejný ochranca práv preukázal porušenie práva prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov v konaní orgánov samosprávneho kraja v súvislosti s vybavovaním sťažnosti občana;
- na podnet verejného ochrancu práv bolo zastavené priestupkové konanie vedené obcou v rozpore so zákonom;
- verejný ochranca práv zistil porušenie povinnosti ustanovenej zákonom starostkou obce vo veci zrušenia materskej školy a vec postúpil príslušnej okresnej prokuratúre.

Najčastejšie otázky a odpovede týkajúce sa činnosti samosprávy

1. Čo je územná samospráva?

Územná samospráva je formou miestnej verejnej správy. Základom miestnej samosprávy je obec. Keďže celý rad úloh, ktoré je vhodné riešiť v rámci samosprávy vecne i územne presahujú jej rámec, na vyššej úrovni fungujú vyššie územné celky, ktorým sú samosprávne kraje. Ich postavenie a úlohy upravujú zákony. Okrem výkonu územnej samosprávy bol na obce a vyššie územné celky prenesený výkon určených úloh miestnej štátnej správy.

2. Môže verejný ochranca práv preskúmať aj činnosť územnej samosprávy?

Podľa zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov sa verejný ochranca práv podieľa na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, na ktoré sa vzťahuje jeho pôsobnosť. Medzi tieto orgány patria aj orgány územnej samosprávy.

3. Ako vykonávajú obyvatelia obce jej samosprávu?

Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce prostredníctvom orgánov obce, hlasovaním obyvateľov obce alebo verejným zhromaždením obyvateľov obce.

4. Ktoré sú orgány obce?

Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce.

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených obyvateľmi obce na funkčné obdobie štyroch rokov.

Starosta obce je jej predstaviteľom a najvyšším výkonným orgánom. Starosta obce je štatutárnym orgánom v majetkovoprávných vzťahoch obce, v pracovnoprávných vzťahoch zamestnancov obce a v administratívnych vzťahoch je správny orgánom.

V mestách sú orgánmi mesta mestské zastupiteľstvo a predstaveným mesta a jeho najvyšším výkonným orgánom je primátor mesta.

5. Čo je vyšší územný celok?

Vyšší územný celok je samosprávny kraj. V súčasnosti je v Slovenskej republike osem samosprávnych krajov. Orgánmi samosprávneho kraja sú zastupiteľstvo samosprávneho kraja a predseda samosprávneho kraja.

6. Môžem sa zúčastňovať na rokovaní obecného zastupiteľstva a žiadať o udelenie slova?

Rokovania obecného zastupiteľstva sú zásadne verejné a každý občan má právo sa ich zúčastniť. Za neverejné vyhlási obecné zastupiteľstvo rokovanie vtedy, ak predmetom rokovania sú informácie alebo veci chránené podľa osobitných zákonov.

O udelenie slova požiadať môžete, ale nemusí Vám byť udelené. Zákon ukladá povinnosť udeliť slovo iba v prípade ak o to požiada poslanec Národnej rady Slovenskej republiky, zástupca vlády alebo štátne orgánu. Obyvateľovi obce slovo byť udelené môže, ale nemusí.

7. Môžu obyvatelia obce, ktorých postihla živelná pohroma – povodne, žiadať o pomoc obec?

Obec je povinná poskytnúť obyvateľovi obce nevyhnutnú okamžitú pomoc v jeho náhlej núdzi spôsobenej živelnou pohromou, haváriou alebo inou podobnou udalosťou, najmä zabezpečiť mu prístrešie, stravu alebo inú materiálnu pomoc.

8. Je možné nejakým spôsobom odvolať starostu počas jeho funkčného obdobia?

Obecné zastupiteľstvo je podľa zákona povinné vyhlásiť hlasovanie obyvateľov /miestne referendum/ o odvolaní starostu ak o to petíciou požiada aspoň 30% oprávnených voličov, alebo ak starosta hrubo alebo opakovane zanedbáva svoje povinnosti starostu, porušuje Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné predpisy. Hlasovanie obyvateľov obce o odvolaní starostu môže obecné zastupiteľstvo vyhlásiť aj v prípade, ak neprítomnosť alebo nespôsobilosť starostu na výkon funkcie trvá dlhšie ako šesť mesiacov

9. Ak mám záujem vedieť informácie týkajúce sa činnosti a hospodárenia obce, môžem si ich vyžiadať?

Obec je podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám osobou povinnou sprístupňovať informácie, pričom občan nie je povinný preukazovať právny, alebo iný

dôvod alebo záujem, pre ktorý si informácie vyžaduje. Žiadosť o sprístupnenie informácií povinná osoba vybaví bez zbytočného odkladu, najneskôr do ôsmich pracovných dní odo dňa podania žiadosti alebo odo dňa odstránenia nedostatkov žiadosti, ak zákon neustanovuje inak.

10. So susedom máme spor o to, kadiaľ prechádza hranica medzi našimi pozemkami a kto vlastní sporný pozemok. V dôsledku toho často dochádza medzi nami k hádkam, sused ma už aj osočil a dokonca hádzal po mne kamene. Starosta však náš spor odmieta riešiť a tvrdí že je to naša vec. Má pravdu?

V prípade sporu o určenie priebehu hranice a určenie vlastníckeho práva môže rozhodnúť len súd a o uvedenom naozaj nie je starosta oprávnený rozhodovať. V prípade ak došlo k zrejmemu zásahu do pokojného stavu, možno sa domáhať ochrany na obci. Obec môže predbežne zásah zakázať alebo uložiť, aby bol obnovený predošlý stav. Tým nie je dotknuté právo domáhať sa ochrany na súde. Obec je taktiež oprávnená prejednávať v blokovanom konaní priestupky proti občianskemu spolunažívaniu – t.j. ak Váš sused úmyselne naruší občianske spolunažívanie vyhrázaním ujmu na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obvinením z priestupku, schválnosťami alebo iným hrubým správaním.

11. Dozvedela som sa, že obec bude vyvlastňovať pozemky za účelom výstavby cesty. Má na to právo?

Pozemky, stavby a práva k nim, potrebné na uskutočnenie stavieb alebo opatrení vo verejnom záujme, možno vyvlastniť alebo vlastnícke práva k pozemkom a stavbám možno obmedziť rozhodnutím stavebného úradu (ďalej len vyvlastniť). Jedným z dôvodov na vyvlastnenie je aj výstavba a správa diaľnic, ciest a miestnych komunikácií vrátane zriadenia ich ochranných pásiem podľa osobitných predpisov. Verejný záujem na vyvlastnení sa musí preukázať vo vyvlastňovacom konaní a vyvlastnenie sa uskutočňuje za náhradu.

12. Požiadala som obec o poskytnutie opatrovateľskej služby. Ani po šiestich mesiacoch mi nebolo na túto žiadosť odpovedané. Aká je lehota na vybavenie mojej žiadosti?

Na konanie o poskytovaní sociálnej pomoci a na konanie vo veciach poskytovania sociálnych služieb, subjektmi, ktoré poskytujú sociálnu pomoc sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Konanie začína na základe písomnej žiadosti občana, ktorá musí obsahovať formu sociálnej pomoci, ktorú občan požaduje a priložiť doklady, ktoré sú podkladom na rozhodnutie. V jednoduchých veciach by mal správny orgán rozhodnúť bezodkladne, v ostatných prípadoch ak zákon neustanovuje inak, je správny orgán povinný rozhodnúť vo veci do 30 dní od začatia konania, vo zvlášť zložitých prípadoch rozhodne najneskôr do 60 dní, a ak nemožno vzhľadom na povahu veci rozhodnúť ani v tejto lehote, môže ju primerane predĺžiť odvolací orgán. Ak správny orgán nemôže rozhodnúť do 30 alebo 60 dní, je povinný o tom účastníka konania s uvedením dôvodov upovedomiť. V takejto záležitosti je možné sa obrátiť s podnetom aj na verejného ochranca práv a domáhať sa odstránenia zbytočných prieťahov v konaní.

13. Bývam v obci s prevažnou väčšinou obyvateľov maďarskej národnosti. Môže byť vysielanie miestneho rozhlasu ako aj informácie zverejňované obcou len v jazyku tejto menšiny?

Orgány verejnej správy sú povinné poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Taktiež podľa zákona o štátnom jazyku, vysielanie regionálnych alebo lokálnych televíznych staníc, rozhlasových staníc a rozhlasových zariadení sa zásadne uskutočňuje v štátnom jazyku. Iné jazyky sa smú používať pred odvysielaním a po odvysielaní danej relácie v štátnom jazyku. Podľa zákona o používaní jazykov národnostných menšín, môžu občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine za zákonom stanovených podmienok používať okrem štátneho jazyka používať aj jazyk menšiny.

14. Aké druhy daní a poplatkov môže obec uložiť?

Miestnymi daňami, ktoré môže ukladať obec sú:

- a) daň z nehnuteľností,
- b) daň za psa,
- c) daň za užívanie verejného priestranstva,
- d) daň za ubytovanie,
- e) daň za predajné automaty,
- f) daň za nevýherné hracie prístroje,
- g) daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
- h) daň za jadrové zariadenie.

Obec ukladá miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Kde a ako môžete získať informácie o verejnom ochrancovi práv?

Na **internetovej stránke** verejného ochrancu práv: www.vop.gov.sk

Na tejto internetovej adrese nájdete informácie o činnosti a pôsobnosti verejného ochrancu práv, ako aj formuláre na podanie podnetu, ktoré je možné vyplniť a odoslať priamo prostredníctvom internetu verejnému ochrancovi práv a ktoré sú zverejnené aj v jazykoch národnostných menšín žijúcich na Slovensku, vo vzťahu ku ktorým boli ratifikované ustanovenia Dohovoru č. 588/2001 Z. z. Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, a to v jazyku **bulharskom, českom, chorvátskom, maďarskom, nemeckom, poľskom, rómskom, rusínskom a ukrajinskom.**

Okrem uvedených jazykov sú informácie o činnosti a pôsobnosti verejného ochrancu práv dostupné aj v jazyku **anglickom, francúzskom, ruskom, arabskom a španielskom.**

Informácie o pôsobení verejného ochrancu práv môžete získať i v **sídle Kancelárie verejného ochrancu práv** na adrese:

Kancelária verejného ochrancu práv

P. O. BOX 1, 820 04 Bratislava 24

tel. č.: 02/48 28 74 01, 02/43 63 49 06

fax: 02/48 28 74 01

e-mail: sekretariat@vop.gov.sk

Ako nás nájdete?

Doprava:

Autobusy:

- 75 (ŽS Vinohrady)
- 66 (Miletičova)
- 96 (ŽS Nové mesto)

Električky:

- 8 (Hlavná stanica)
- 9 (Karlova Ves)
- 14 (Šafárikovo námestie)

Trolejbusy:

- 201 (Hlavná stanica)
- 202 (AS Mlynské nivy)